Erasmus+

LICEUL TEORETIC „DECEBAL" CONSTANȚA

ÎNVĂȚĂM VERDE, ACȚIONĂM DURABIL!

Ghid de bune practici în ecologie și sustenabilitate

Din experiența elevilor, cu sprijinul profesorilor!

OGRE, LETONIA • NOIEMBRIE 2025 | NISA, FRANȚA • APRILIE 2026

Cuprins

I. INTRODUCERE — motivația, proiectul, participanții și obiectivele

II. LECȚII ÎNVĂȚATE — ceea ce am observat și cum interpretăm experiențele

III. PROPUNERI PENTRU UN MOD DE VIAȚĂ ECOLOGIC ȘI SUSTENABIL — acasă, în comunitate și în viața școlii

IV. CUM TRANSFORMĂM PROPUNERILE ÎNTR-UN PLAN AL ȘCOLII

V. ANEXE —fișe practice de activitate

VI. SURSE

Prezentul ghid a fost redactat în colaborare de elevii și profesorii Liceului Teoretic ”Decebal” Constanța care au beneficiat de mobilitate și formare în domeniul sustenabilității și al protecției mediului prin programul Erasmus+, proiect 2025-1-RO01-KA121-SCH-000321912. Ghidul nu propune un inventar de activități, ci o argumentație: pornim de la experiențe documentate, explicăm de ce contează și formulăm schimbări realizabile, atât în școala noastră cât și în comunitate. Valorificăm competențele din domeniul sustenabilității dobândite în mobilitatea Erasmus+ a elevilor în Ogre, Letonia, cât și pe cele ale profesorilor participanți la cursul din Nisa, Franța, pe aceeași temă.

OGRE, LETONIA • NOIEMBRIE 2025 | NISA, FRANȚA • APRILIE 2026

I. INTRODUCERE

1. De ce scriem acest ghid

Ne-am întors din mobilitatea Erasmus+ cu convingerea că sustenabilitatea nu este doar o temă din manuale, ci o manieră de a privi clădirile, energia, obiectele pe care le cumpărăm și spațiile pe care le împărțim. Ceea ce am observat la Ogre ne-a provocat să ne întrebăm cum arată viața de zi cu zi într-o școală care tratează mediul ca pe o responsabilitate comună. Prin acest ghid dorim să transformăm experiența internațională într-un punct de plecare pentru schimbări posibile la Liceul Teoretic „Decebal” Constanța și în comunitate.

Nu pretindem că o săptămână de mobilitate ne-a oferit răspunsuri la toate problemele ecologice. Dimpotrivă, am descoperit cât de importante sunt întrebările bine formulate: unde se consumă inutil resurse, de ce reciclarea nu este suficientă fără prevenirea deșeurilor și cum putem implica colegii care nu au participat la mobilitate? Am ales să scriem la persoana întâi plural pentru a transmite perspectiva unui grup de elevi, fără a atribui unor persoane declarații pe care documentele nu le consemnează.

Profesorii care au participat la cursul „Environmental Education” de la Nisa ne-au oferit un cadru pedagogic mai larg: educația ecologică trebuie să fie activă, interdisciplinară și orientată spre acțiune. De aceea, propunerile noastre nu sunt doar îndemnuri morale de tipul „protejați planeta”, ci proiecte care pot fi planificate, măsurate, discutate critic și îmbunătățite în timp.

2. Proiectul și participanții

Activitățile au fost organizate în cadrul acreditării Erasmus+ a Liceului Teoretic „Decebal” Constanța, proiectul de mobilitate fiind identificat prin codul 2025-1-RO01-KA121-SCH-000321912. Prioritățile proiectului includ dezvoltarea competențelor ecologice, educația sustenabilă și promovarea economiei circulare, alături de dimensiunea europeană și cooperarea interculturală.

Mobilitatea elevilor a avut loc între 10-15 noiembrie 2025 la Ogres Valsts ģimnāzija, în Ogre, Letonia, cu activități și vizite și în Riga și împrejurimi. Au participat 14 elevi și doi profesori însoțitori. Dincolo de număr, elementul esențial este colaborarea cu elevii letoni în activități de învățare, observare și reflecție.

În cadrul aceluiași proiect, în perioada 20–24 aprilie 2026, trei cadre didactice ale liceului au participat la cursul „Environmental Education” organizat de Europass Teacher Academy, la Nisa. Formarea a abordat poluarea cu plastic, moda rapidă, biodiversitatea, mobilitatea sustenabilă, orașele inteligente și campaniile de schimbare.

3. Ce ne-am propus să învățăm

Primul nostru obiectiv a fost să înțelegem mai bine legătura dintre deciziile personale și efectele lor colective. Când alegem să cumpărăm o sticlă de unică folosință, să lăsăm lumina aprinsă într-o sală goală sau să aruncăm un obiect încă utilizabil, gestul pare mic. Repetat însă de sute de elevi, el devine un model de consum. Ne-am propus să identificăm asemenea tipare și să învățăm să le schimbăm prin informație, colaborare și exemple concrete.

Al doilea obiectiv a fost să ne dezvoltăm competențele de comunicare și de lucru în echipe internaționale. Activitățile de intercunoaștere, jocurile de explorare și discuțiile cu elevii gazdă ne-au arătat că o soluție bună nu se construiește doar prin cunoștințe tehnice. Ea cere ascultare, negociere și capacitatea de a compara contexte diferite. O practică utilă în Letonia nu poate fi transferată mecanic la Constanța: trebuie să înțelegem resursele, regulile și nevoile comunității noastre.

Al treilea obiectiv: diseminarea. Dorim ca experiența noastră să ajungă la elevii care nu au călătorit și să se transforme în activități de învățare accesibile tuturor. Vom considera ghidul util dacă un profesor poate porni de la el o lecție aplicată, dacă o clasă poate organiza o inițiativă cu rezultate verificabile și dacă administrația școlii poate identifica măsuri realizabile de reducere a risipei.

II. LECȚII ÎNVĂȚATE

1. O clădire ne poate învăța despre sustenabilitate

Noua Bibliotecă din Ogre ne-a rămas în minte nu doar ca loc pentru lectură, ci ca exemplu al felului în care arhitectura poate răspunde unor nevoi umane fără a ignora mediul. Lemnul, lumina naturală și modul de organizare a spațiului au devenit subiecte de discuție. În loc să privim clădirea ca pe un simplu decor, am început să ne întrebăm ce resurse sunt necesare pentru construirea și utilizarea ei și ce înseamnă, în practică, un spațiu public primitor.

Această vizită ne-a ajutat să înțelegem că aspectul „verde” al unei clădiri nu poate fi judecat după o singură caracteristică. Materialele, iluminatul, încălzirea, durata de viață și confortul celor care o folosesc trebuie privite împreună. O soluție eficientă într-un loc poate să nu funcționeze identic în altul, iar observația directă este doar începutul unei evaluări responsabile.

La liceul nostru am putea porni de la o întrebare simplă: cum se simte și cum funcționează sala și apoi școala în care învățăm zilnic? Putem cartografia zonele cu lumină naturală, identifica situațiile în care iluminatul artificial este inutil și discuta cu personalul școlii despre ventilație și confort. Nu propunem modificări tehnice fără specialiști; propunem ca elevii să participe la identificarea problemelor și la formularea unor soluții realiste.

2. Energia economisită este o resursă câștigată

În centrul de eficiență energetică vizitat în Jūrmala, noțiunile despre producerea și folosirea energiei au fost legate de provocări practice. Jocurile și explicațiile interactive ne-au făcut să discutăm nu doar despre sursele de energie, ci și despre ceea ce putem controla prin obiceiurile noastre. Am constatat că o activitate bine concepută poate face inteligibil un subiect care, într-o prezentare exclusiv teoretică, ar părea abstract.

Economisirea energiei nu presupune să renunțăm la condiții bune de studiu. Înseamnă, mai degrabă, să distingem între energia necesară și consumul inutil: aparate pornite fără a fi folosite, lumină artificială atunci când nu este nevoie sau lipsa unor rutine clare la finalul programului. În

același timp, am învățat să fim prudenți cu afirmațiile despre economii: fără măsurători, putem vorbi despre schimbarea comportamentului, nu despre procente certe.

O inițiativă potrivită ar fi „Ultimul verifică!”: fiecare clasă își stabilește, împreună cu profesorii, o procedură de verificare a luminilor și echipamentelor care pot fi oprite în siguranță. După câteva săptămâni, am analiza ce a funcționat și ce a rămas dificil. Dacă școala dispune de date agregate de consum, le-am putea compara atent, ținând seama de anotimp și de program.

3. Reciclarea începe înaintea coșului de gunoi

Vizita la centrul de reciclare Depozīta Punkts a schimbat felul în care privim un ambalaj după ce îl golim. Până atunci, colectarea separată putea părea finalul responsabilității noastre; acolo am discutat despre drumul materialelor, de la returnare și sortare până la valorificare. Experiența a dat un sens concret expresiei „economie circulară”, pe care o întâlnisem în contexte școlare.

Am plecat cu o concluzie care poate părea paradoxală: reciclarea este importantă, dar nu ar trebui să devină o scuză pentru consumul excesiv. Dacă un obiect poate fi evitat, folosit mai mult timp sau reparat, aceste opțiuni merită luate în considerare înainte de a ajunge la colectare. Sistemele de reciclare au reguli și limite, iar simpla aruncare într-un recipient colorat nu garantează recuperarea materialului.

Pentru activități de conștientizare în cadrul liceului, am putea realiza un traseu ilustrat al unui ambalaj, de la cumpărare la returnare, și o activitate de verificare a etichetelor. Am compara ceea ce credem că este reciclabil cu instrucțiunile operatorilor locali. Un asemenea demers ar fi mai util decât afișele cu îndemnuri generale, deoarece ar explica exact ce avem de făcut.

4. Apa are o amprentă invizibilă

Lecția CLIL „Water Footprint” ne-a pus în situația de a învăța simultan despre apă și de a discuta în engleză. Am descoperit că amprenta de apă nu se rezumă la minutele petrecute la duș sau la robinetul lăsat deschis. Ea ne invită să privim și apa folosită în producerea alimentelor, a hainelor și a altor produse pe care le consumăm.

Această perspectivă este utilă tocmai fiindcă nu oferă răspunsuri simpliste. Cantitatea de apă asociată unui produs depinde de modul și locul producerii lui; cifrele scoase din context pot induce în eroare. Mai important decât să memorăm un clasament este să înțelegem legăturile dintre consum, resurse, climă și condițiile locale. Activitatea ne-a exersat și capacitatea de a interpreta grafice și de a pune întrebări critice.

La Constanța, am putea organiza o lecție interdisciplinară în care elevii compară câteva obiceiuri de consum și verifică sursele datelor folosite. La final, fiecare echipă ar formula două recomandări rezonabile, explicând atât beneficiile, cât și limitele lor. În felul acesta, învățarea despre apă ar deveni un exercițiu de argumentare, nu o competiție de sloganuri.

5. Resursele comune cer reguli comune

„The Fishing Game" a fost una dintre activitățile care ne-au obligat să luăm decizii, nu doar să ascultăm explicații. În echipe, am gestionat o resursă comună, iar posibilitatea regenerării depindea de cât de mult era exploatată. Jocul a făcut vizibilă tensiunea dintre câștigul imediat și interesul pe termen lung al întregului grup.

Nu toți participanții au aceleași priorități, iar o regulă care pare convenabilă unei echipe poate fi păguboasă pentru ceilalți. De aceea, sustenabilitatea are și o dimensiune socială: avem nevoie de dialog, reguli transparente și încredere. Simularea nu reproduce complexitatea pescuitului real, dar oferă un punct de plecare excelent pentru a discuta despre limitele resurselor și responsabilitatea colectivă.

Am relua jocul în școală cu mai multe runde și cu reguli schimbate pe parcurs. După fiecare rundă, elevii ar explica de ce au ales să consume sau să păstreze resursa. Am compara rezultatele

echipelor care cooperează cu cele care acționează separat, apoi am căuta exemple din viața de zi cu zi în care deciziile individuale afectează bunurile comune.

6. Biodiversitatea nu este un decor

Vizita la Grădina Zoologică din Riga ne-a oferit ocazia să discutăm despre specii, habitate și eforturile de protejare a faunei. Observarea animalelor a stârnit curiozitate, dar și întrebări mai dificile: ce înseamnă un habitat potrivit, de ce dispar unele specii și ce rol au activitățile umane în aceste procese?

Am înțeles că biodiversitatea nu este o colecție de imagini frumoase. Ea descrie relații între organisme și mediul lor, iar deteriorarea habitatelor afectează aceste relații. Protejarea naturii nu se reduce la gesturi simbolice, cum ar fi plantarea unui copac oriunde există spațiu liber. Este nevoie de cunoașterea speciilor locale, de grijă pentru sol și apă și de evitarea intervențiilor care pot produce mai mult rău decât bine.

În jurul liceului am putea face observații sezoniere, fotografii și fișe despre arbori, păsări sau insecte, fără a deranja organismele. Rezultatele ar putea fi discutate la biologie și geografie. Dacă am identifica o problemă a spațiului verde, am consulta persoane competente înainte de a propune plantări sau amenajări.

7. Orașul poate fi o sală de clasă

Activitățile GooseChase ne-au scos din sala de clasă și ne-au invitat să descoperim Ogre în echipe mixte. Am urmărit indicii, am colaborat și am privit orașul prin ochii colegilor letoni. Această combinație dintre explorare, joc și comunicare ne-a arătat că un spațiu urban poate deveni o sursă de întrebări despre comunitate și mediu.

Un oraș nu este sustenabil numai prin existența câtorva parcuri. Contează dacă oamenii pot merge pe jos în siguranță, dacă spațiile publice sunt accesibile, dacă arborii oferă umbră și dacă deplasările zilnice presupun un consum mare de resurse. Nu am făcut o evaluare tehnică a orașului Ogre, dar experiența ne-a încurajat să observăm mai atent legătura dintre amenajarea locurilor și obiceiurile locuitorilor.

Am putea organiza la Constanța o explorare cu sarcini: fotografierea unor exemple de umbră și spațiu verde, identificarea obstacolelor pentru pietoni și notarea zonelor cu deșeuri. Echipele ar prezenta nu doar problemele, ci și explicațiile posibile și instituțiile care ar putea interveni. Ar fi un exercițiu de cetățenie activă, nu o simplă vânătoare de fotografii.

8. Cultura și mediul pot fi discutate împreună

În Letonia, activitățile culturale, prezentările elevilor și vizitele în spații istorice au completat programul ecologic. La început, aceste experiențe ni se puteau părea separate de tema sustenabilității. Treptat, am observat că felul în care o comunitate își îngrijește patrimoniul și spațiile comune spune ceva despre relația ei cu trecutul și cu generațiile viitoare.

Sustenabilitatea are și o dimensiune culturală. Clădirile, tradițiile și locurile de întâlnire nu sunt doar atracții turistice; ele contribuie la identitatea comunității. Păstrarea lor responsabilă presupune decizii privind resursele, accesul public și modul în care dezvoltarea urbană respectă ceea ce există deja. Nu toate soluțiile pot fi transferate direct din Letonia în România, dar comparația ne ajută să privim critic propriul oraș.

O idee de proiect ar fi un tur pietonal al Constanței pregătit de elevi, în care fiecare oprire să includă atât o informație despre patrimoniu, cât și o întrebare despre mediu: cum este folosit spațiul, cât de accesibil este și ce ar trebui protejat? Am putea prezenta traseul colegilor mai mici sau partenerilor europeni.

9. Schimbarea se învață prin participare

Poate cea mai importantă experiență a fost lucrul alături de elevi din altă țară. În activitățile de intercunoaștere, în jocuri și în sarcinile comune, a trebuit să ne exprimăm ideile, să ascultăm și să negociem soluții. Uneori, dificultatea nu era problema ecologică în sine, ci găsirea unei modalități de a lucra împreună.

Am realizat că educația pentru mediu devine mai convingătoare când participăm efectiv la luarea deciziilor. O prezentare poate transmite informații, dar o activitate în care alegem, greșim, discutăm și încercăm din nou dezvoltă și responsabilitatea. Această lecție este valabilă și pentru proiectele școlii: elevii nu ar trebui să fie doar destinatarii campaniilor, ci și autorii lor.

Ne-am dori ca fiecare inițiativă ecologică să înceapă cu întrebările colegilor, nu cu o listă de sarcini deja stabilită. Un grup de elevi ar putea propune problema, altul ar putea căuta informații, iar un al treilea ar evalua rezultatele. Profesorii ar avea rolul de a orienta procesul și de a verifica rigoarea informațiilor.

10. Lecțiile profesorilor de la Nisa completează experiența noastră

În timp ce elevii au valorificat experiențele din Ogre, profesorii participanți la cursul „Environmental Education” din Nisa au aprofundat teme precum poluarea cu plastic, moda rapidă, biodiversitatea, mobilitatea urbană și proiectarea unor campanii de schimbare. Formarea lor oferă o continuare firească a mobilității noastre: observațiile elevilor pot deveni activități didactice bine structurate.

Unul dintre cele mai interesante aspect ale cursului a fost faptul că a propus o abordare care leagă problemele de mediu de deciziile sociale și economice. Plasticul nu este doar o problemă a coșului de gunoi, iar transportul nu ține numai de preferința unei persoane: există infrastructură, costuri, opțiuni politice, sociale și etice. De aceea, proiectele școlare au nevoie de discuții argumentate și de date concrete.

Sub coordonarea profesorilor, am putea transforma ideile din acest ghid în ateliere interdisciplinare, campanii cu obiective măsurabile și proiecte care se desfășoară pe durata unui modul / semestru / an școlar. Nu ne propunem să repetăm mecanic activitățile din mobilități, ci să adaptăm metodele la nevoile și posibilitățile comunității noastre.

III. PROPUNERI PENTRU UN MOD DE VIAȚĂ ECOLOGIC ȘI SUSTENABIL

Ce urmează nu este o listă de realizări deja obținute, ci o invitație la experiment. Unele schimbări încep cu alegerile fiecăruia dintre noi, altele cer acordul școlii, colaborarea familiilor sau sprijinul comunității. Am încercat să alegem soluții care pot fi discutate, adaptate și evaluate, fără a pretinde că există o rețetă universală pentru un stil de viață sustenabil.

1. Consumăm mai puțin, alegem mai bine

Înainte să ne întrebăm unde aruncăm un obiect, merită să ne întrebăm dacă aveam nevoie de el. Reclamele și reducerile ne pot împinge spre cumpărături impulsive, iar produsele folosite foarte puțin consumă totuși materiale, energie și transport. Propunem o lună în care să ținem un jurnal al achizițiilor, fără a judeca alegerile colegilor sau posibilitățile financiare ale familiilor.

În jurnal am nota ce am cumpărat, ce am împrumutat, ce am reparat și ce am decis să nu cumpărăm. Discuția finală ar urmări motivele alegerilor: prețul, calitatea, durata de utilizare sau presiunea grupului. Nu este vorba despre a renunța la toate lucrurile noi, ci despre a câștiga libertatea de a decide mai conștient.

La școală, rezultatele anonimizate ar putea inspira un mic târg de schimb sau un atelier de reparații ușoare, organizat numai cu supraveghere și reguli de siguranță.

2. Reducem plasticul de unică folosință

Plasticul de unică folosință este comod, mai ales atunci când ne grăbim între ore. Tocmai această comoditate face schimbarea dificilă: nu ajunge să cerem oamenilor să fie „mai responsabili” dacă nu au alternative practice. O sticlă reutilizabilă poate reduce nevoia de a cumpăra băuturi ambalate, dar numai dacă avem acces sigur la apă potabilă.

Am începe prin a observa unde apar cele mai multe ambalaje în rutina noastră școlară. Apoi am discuta cu elevii, familiile și conducerea despre soluții realizabile, de la recipiente refolosibile până la informarea corectă despre punctele de colectare. Orice propunere trebuie să respecte condițiile de igienă și posibilitățile reale ale școlii.

Succesul nu s-ar măsura prin numărul de afișe, ci prin schimbarea obiceiurilor, urmărită voluntar și fără expunerea individuală a elevilor.

3. Păstrăm hainele mai mult timp

Hainele ne exprimă personalitatea, dar alegerile noastre vestimentare au și un impact asupra mediului. Industria modei rapide („fast fashion”), caracterizată prin lansarea frecventă a unor colecții noi și prin încurajarea cumpărăturilor repetate, ridică numeroase probleme legate de consumul de apă și energie, utilizarea substanțelor chimice, generarea de deșeuri textile și condițiile de muncă din procesul de producție. Tema a fost abordată și în formarea profesorilor la Nisa, ceea ce ne oferă ocazia să o discutăm fără moralizări și fără a transforma alegerile vestimentare în motive de comparație între colegi.

Considerăm că școala poate contribui la schimbarea mentalităților prin activități atractive, care să încurajeze creativitatea și colaborarea, fără a transforma alegerile vestimentare în motive de comparație între colegi. De exemplu, am putea organiza o săptămână dedicată modei sustenabile, în cadrul căreia elevii să descopere modalități simple de îngrijire, reparare, reutilizare și transformare a hainelor. Atelierele de cusut nasturi, reparat mici defecte sau personalizat articole vestimentare mai vechi ar demonstra că un obiect nu trebuie înlocuit imediat ce prezintă semne de uzură. În același timp, am putea analiza etichetele unor produse, identifica materialele din care sunt realizate și discuta despre durabilitatea acestora, despre proveniența lor și despre resursele necesare fabricării. Astfel, am învăța să privim dincolo de aspectul sau prețul unei haine și să apreciem calitatea, utilitatea și munca oamenilor implicați în realizarea ei.

O altă inițiativă ar putea fi organizarea unui târg de schimb de haine și accesorii, unde elevii să poată aduce voluntar articole curate și în stare bună, pe care nu le mai folosesc, dar care ar putea fi utile altor persoane. Activitatea ar putea fi completată de o campanie de colectare și donare, realizată în colaborare cu organizații locale, astfel încât hainele să primească o nouă întrebuințare în loc să devină deșeuri. Participarea ar rămâne voluntară, iar accentul ar fi pe prelungirea utilizării, nu pe cumpărarea unor produse „verzi” mai scumpe.

4. Reducem risipa alimentară

Risipa alimentară este uneori invizibilă până când observăm ce rămâne după o pauză sau după un eveniment. Alimentele aruncate reprezintă și resursele folosite pentru producerea și transportul lor. Economisirea apei și a alimentelor nu reprezintă o restricție, ci o dovadă de respect față de natură, față de munca oamenilor și față de generațiile viitoare.

Reducerea risipei alimentare presupune, înainte de toate, o mai bună organizare a cumpărăturilor și a meselor zilnice. Putem evita achizițiile impulsive, putem verifica alimentele pe care le avem deja acasă și putem pregăti porții adaptate nevoilor noastre. De asemenea, este important să învățăm să păstrăm corect produsele și să înțelegem diferența dintre data-limită de consum și data durabilității minimale. Nu trebuie să renunțăm la diversitatea alimentară, ci să devenim mai atenți la cantitățile cumpărate și la posibilitățile de valorificare a alimentelor rămase, cu respectarea regulilor de siguranță alimentară.

La nivelul liceului, am putea organiza o campanie intitulată „Prețuim hrana, reducem risipa!”, prin care să încurajăm elevii să observe câtă mâncare ajunge inutil la gunoi și să identifice soluții pentru prevenirea acestei situații. O activitate interesantă ar fi realizarea unui jurnal voluntar al risipei alimentare, în care participanții să noteze, timp de o săptămână, ce alimente au fost aruncate și din ce motive. Rezultatele anonimizate ar putea fi analizate în cadrul unor ateliere sau ore interdisciplinare, urmate de realizarea unor afișe, infografice sau materiale digitale cu recomandări practice. Am putea organiza și un schimb de idei despre rețete care valorifică ingredientele disponibile, promovând creativitatea și consumul responsabil.

5. Alegem deplasări mai puțin poluante

Drumul spre școală face parte din viața noastră zilnică și, de aceea, poate fi un bun punct de pornire pentru o discuție despre mobilitate sustenabilă. Nu toți locuim la aceeași distanță și nu toți avem acces la aceleași mijloace de transport. Ar fi nedrept să prezentăm mersul pe jos sau bicicleta ca soluții obligatorii pentru fiecare elev.

Am putea realiza un chestionar anonim despre modalitățile de deplasare, motivele alegerilor și obstacolele întâlnite. Rezultatele ar putea fi discutate la geografie, matematică și educație civică. În locul unor recomandări abstracte, am formula propuneri despre siguranța traversărilor, accesul la transportul public sau informarea privind rutele.

Dacă identificăm probleme de infrastructură, le-am transmite instituțiilor competente printr-un demers argumentat, însoțit de observații și fără a pretinde că elevii pot rezolva singuri totul.

6. Construim o clasă cu consum responsabil

Schimbarea obiceiurilor energetice este mai ușoară atunci când regulile sunt clare și asumate de toți. În multe săli, luminile sau dispozitivele rămân pornite din obișnuință, nu din necesitate. Înainte de a propune soluții costisitoare, putem identifica gesturile simple care nu afectează confortul sau siguranța.

Am conveni cu profesorii o rutină la finalul orelor, în care să fie verificate doar echipamentele pentru care elevii au permisiunea de a interveni. Observațiile ar fi înregistrate pe o perioadă limitată,

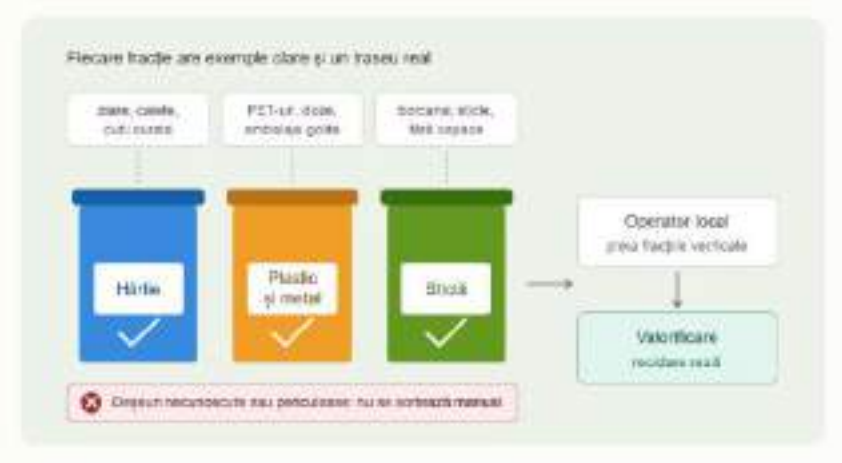
apoi discutate fără a căuta vinovați. Nu am manipula instalații electrice și nu am modifica setările tehnice ale clădirii.

Dacă apar îmbunătățiri, am explica exact ce am observant. Pentru a afirma economii de energie ar fi necesare date comparabile, nu doar impresii.

7. Organizăm colectarea separată cu sens

Colectarea separată funcționează numai dacă înțelegem regulile și dacă deșeurile au un traseu real de valorificare. Experiența de la Depozīta Punkts ne-a arătat cât de importantă este organizarea sistemului, dincolo de bunele intenții ale fiecărei persoane.

Înainte de a amplasa recipiente noi, am verifica împreună cu administrația școlii ce fracții sunt preluate efectiv de operatorul local. Apoi am pregăti etichete cu exemple clare și am explica diferența dintre ambalaje curate, deșeuri amestecate și materiale care necesită colectare specială. Elevii nu ar sorta manual deșeuri necunoscute sau periculoase.

O evaluare periodică, realizată în condiții sigure, ne-ar ajuta să vedem dacă informațiile sunt suficient de clare și unde apar confuziile.

8. Facem din curtea școlii un laborator viu

Curtea școlii poate fi mai mult decât un loc de pauză. Ea ne oferă posibilitatea de a observa temperatura, umbra, vegetația și modul în care spațiul este folosit de elevi. În zilele călduroase, diferența dintre o zonă umbrită și una expusă poate influența confortul, iar această observație poate deveni punctul de plecare al unui proiect.

Am forma echipe care să realizeze o hartă a spațiului și să noteze, la ore comparabile, unde există umbră și ce plante sunt prezente. Rezultatele ar fi discutate cu profesorii de biologie și geografie. Nu am planta specii alese la întâmplare și nu am interveni asupra spațiilor fără aprobările necesare.

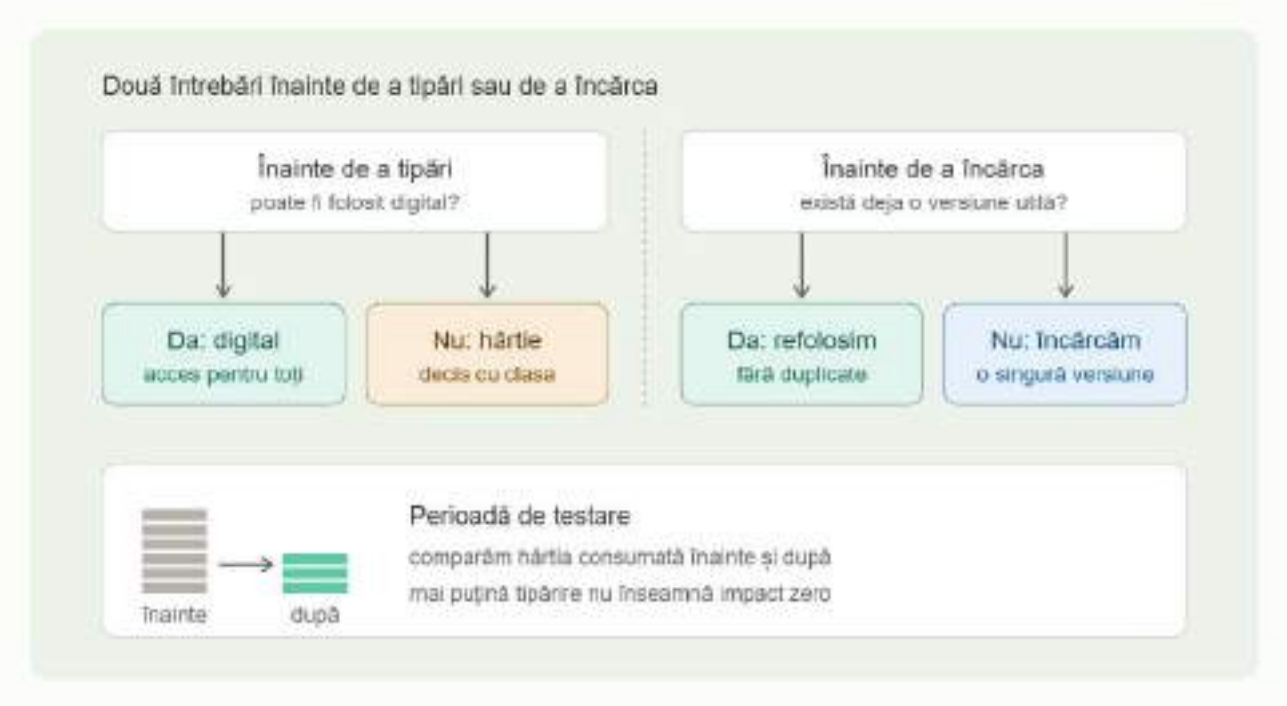
Pe termen lung, o propunere bine documentată ar putea sprijini decizii despre îngrijirea vegetației, zone de odihnă și activități de observare a biodiversității.

9. Folosim tehnologia fără risipă

Folosim zilnic platforme digitale, dar tehnologia nu este automat lipsită de impact asupra mediului. În același timp, imprimarea fiecărei fișe și multiplicarea materialelor pe hârtie nu sunt întotdeauna necesare. Alegerea potrivită depinde de scop, accesibilitate și resursele disponibile.

Am propune o regulă simplă pentru proiectele elevilor: înainte de a tipări, verificăm dacă documentul poate fi folosit eficient în format digital; înainte de a încărca materiale noi, vedem dacă există deja versiuni utile. Profesorii ar decide împreună cu clasele când hârtia rămâne necesară, astfel încât nimeni să nu fie dezavantajat de lipsa unui dispozitiv.

Am putea compara consumul de hârtie înainte și după o perioadă de testare, fără să confundăm reducerea imprimării cu dispariția completă a impactului.

10. Transformăm lecțiile în proiecte interdisciplinare

Problemele de mediu nu respectă granițele dintre disciplinele școlare. Amprenta de apă poate fi discutată la geografie și biologie, dar și în engleză, printr-o lecție CLIL. Colectarea deșeurilor poate genera exerciții de statistică, iar transportul urban poate deveni subiect de dezbatere civică.

Ne-am dori proiecte în care fiecare disciplină contribuie cu instrumentele sale, fără să repete aceleași definiții. Elevii ar putea cerceta o problemă locală, ar verifica date, ar redacta concluzii și le-ar prezenta publicului. Profesorii formați la Nisa ar putea sprijini alegerea metodelor participative și evaluarea competențelor dezvoltate.

Un portofoliu comun ar arăta atât rezultatul final, cât și felul în care am colaborat, ne-am corectat greșelile și ne-am schimbat opiniile pe baza dovezilor.

11. Organizăm o campanie creată de elevi

Un afiș cu mesajul „Salvați planeta!” poate atrage atenția, dar nu spune ce ar trebui să facem mâine. Din activitățile despre campanii de schimbare abordate la Nisa desprindem ideea că mesajele au nevoie de o problemă precisă și de un public clar.

Considerăm oportun să alegem o singură temă pentru fiecare campanie: de exemplu, reducerea ambalajelor la pauza mare sau colectarea corectă a unei anumite categorii de deșeuri. Înainte de lansare, am discuta cu colegii pentru a înțelege ce îi împiedică să schimbe un obicei. Am folosi apoi mesaje accesibile, exemple concrete și activități la care se poate participa fără costuri.

La final am evalua nu numai câți elevi au văzut campania, ci și dacă au înțeles mesajul și ce schimbări pot fi observate.

12. Facem sustenabilitatea accesibilă tuturor

O inițiativă ecologică nu este cu adevărat reușită dacă exclude elevii care nu își permit anumite produse sau care au nevoi diferite de participare. Unele recomandări populare presupun cheltuieli, timp sau infrastructură pe care nu toate familiile le au la dispoziție. De aceea, echitatea trebuie să fie prezentă de la începutul proiectării activităților.

Am oferi variante gratuite, roluri diverse și posibilitatea de a contribui prin cercetare, comunicare, observație sau creație. Nu am solicita dezvăluirea situației financiare a familiilor și nu am transforma comportamentele de consum în criterii de apreciere a colegilor. Profesorii ne-ar ajuta să adaptăm sarcinile astfel încât participarea să fie reală, nu doar declarată.

O activitate bună ar trebui evaluată și prin întrebarea: cine nu a putut participa și ce putem schimba pentru data viitoare?

13. Implicăm familiile și comunitatea

Niciun proiect școlar nu se desfășoară într-un spațiu izolat. Obiceiurile de acasă, infrastructura orașului și deciziile autorităților influențează ceea ce putem face. De aceea, experiența Erasmus+ ne încurajează să privim comunitatea ca pe un partener, nu doar ca pe un public pentru prezentările noastre.

Am putea invita părinți, reprezentanți ai unor organizații locale și specialiști să discute cu elevii despre probleme concrete, de la deșeuri până la spațiile verzi. Fiecare colaborare ar avea un obiectiv limitat și verificabil, astfel încât să evităm evenimentele organizate doar pentru fotografii. Elevii ar putea documenta întrebările și răspunsurile, iar profesorii ar asigura cadrul educațional.

În timp, astfel de întâlniri pot transforma propunerile noastre în dialog civic și pot arăta că schimbarea durabilă presupune responsabilități împărțite.

IV. CUM TRANSFORMĂM PROPUNERILE ÎNTR-UN PLAN AL ȘCOLII

1. Un eco-consiliu al elevilor

Pentru a încuraja și valorifica inițiativele, propunem constituirea unui grup de lucru deschis, la care să participe reprezentanți ai claselor, profesori și, după caz, personal administrativ. Rolul său: să identifice probleme, să propună soluții și să publice periodic rezultatele. Un astfel de grup poate începe cu trei teme ușor de observat: risipa de hârtie, colectarea separată și folosirea responsabilă a energiei.

La prima întâlnire, eco-consiliul ar putea realiza o hartă a problemelor semnalate de elevi. Apoi ar selecta două obiective pentru un semestru, cu responsabili și indicatori simpli. O întâlnire lunară ar fi suficientă pentru a discuta progresul și pentru a ajusta acțiunile. Deciziile și rezultatele ar trebui comunicate într-un limbaj accesibil, pentru ca întreaga școală să înțeleagă ce se face și de ce.

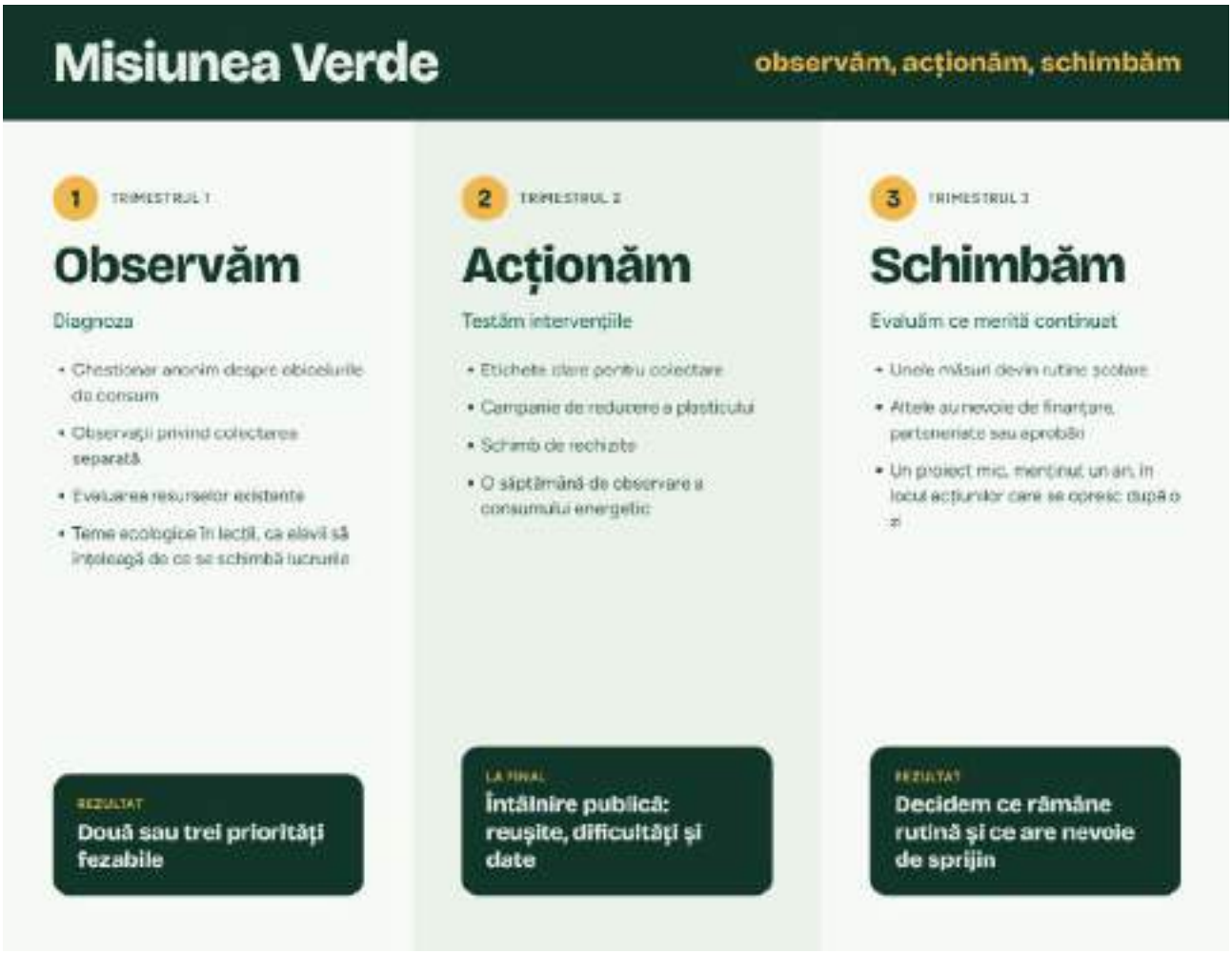
Eco-consiliul s-ar implica și în gestionarea secțiunii Green Corner de pe site-ul liceului, prin care va populariza propunerile și acțiunile concretizate.

2. Plan de acțiune pentru un an școlar

În primul trimestru am realiza diagnoza: un chestionar anonim despre obiceiurile de consum, observații privind colectarea separată și o evaluare a resurselor existente. În același timp, profesorii ar putea integra teme ecologice în lecții, astfel încât elevii să înțeleagă de ce sunt propuse anumite schimbări. Rezultatul acestei etape nu ar trebui să fie o listă lungă de promisiuni, ci alegerea a două sau trei priorități fezabile.

În al doilea trimestru am testa intervențiile: etichete clare pentru colectare, o campanie de reducere a plasticului, schimb de rechizite sau o săptămână de observare a consumului energetic. Fiecare activitate ar avea o echipă responsabilă, un profesor de sprijin, un calendar și o fișă de monitorizare. La final, am organiza o întâlnire publică în care elevii să prezinte nu doar reușitele, ci și dificultățile și datele care le susțin concluziile.

În ultimul trimestru am evalua ceea ce merită continuat. Unele măsuri vor putea deveni rutine școlare; altele vor avea nevoie de finanțare, parteneriate sau aprobări. Vom prefera un proiect mic, menținut timp de un an, în locul mai multor acțiuni spectaculoase care se opresc după o singură zi. Continuitatea este, în sine, o lecție despre sustenabilitate.

3. Cum evaluăm schimbarea fără să exagerăm rezultatele

Un ghid credibil trebuie să distingă între participare, învățare și impact. Faptul că 100 de elevi au participat la o activitate nu înseamnă automat că s-au redus deșeurile. De aceea, pentru fiecare proiect am propune cel puțin un indicator de participare, unul de învățare și, dacă este posibil, unul de rezultat practic. Putem număra participanții, putem compara răspunsuri la întrebări înainte și după activitate și putem măsura o cantitate de materiale economisite atunci când există o metodă sigură și repetabilă.

Nu vom publica procente spectaculoase fără bază de comparație și nu vom prezenta estimările ca măsurători. Dacă nu avem acces la datele de consum, putem raporta observațiile calitative și limitele lor. Transparența ne ajută să câștigăm încrederea colegilor și să demonstrăm că educația ecologică este și un exercițiu de gândire critică, nu doar o succesiune de mesaje pozitive.

V. ANEXE PRACTICE

Fișa 1. Jurnalul unei schimbări

Pentru fiecare inițiativă propunem o fișă cu următoarele rubrici: problema observată; locul și perioada; datele inițiale; obiectivul realist; acțiunile planificate; resursele necesare; responsabilii; rezultatele observate; limitele evaluării; decizia de continuare sau modificare. Rubricile pot fi completate individual sau de o echipă, în format tipărit ori digital.

Exemplu de întrebare de reflecție: „Ce ne-a surprins cel mai mult în date și ce am schimba dacă am repeta activitatea?” O astfel de întrebare ne obligă să privim dincolo de succesul declarativ și să înțelegem procesul prin care o idee devine o practică.

Fișa 2. Mini-audit pentru o sală de clasă

Observăm timp de cinci zile, la aceeași oră, dacă luminile sunt aprinse atunci când lumina naturală este suficientă, dacă aparatele sunt lăsate inutil în funcțiune și dacă materialele de hârtie sunt folosite eficient. Nu intervenim asupra instalațiilor electrice și nu înregistrăm date personale. La final, realizăm un tabel simplu cu frecvența situațiilor observate și formulăm două recomandări pentru clasă.

Repetăm observația după aplicarea recomandărilor și discutăm dacă diferențele pot fi explicate prin comportamentul nostru sau prin alți factori, precum vremea și orarul. Scopul nu este să obținem un număr mare cu orice preț, ci să învățăm să măsurăm corect și să recunoaștem incertitudinea.

Fișa 3. Atelierul „Resursa comună”

Pornind de la „The Fishing Game”, organizăm echipe care folosesc o rezervă comună de jetoane. La fiecare rundă, echipele decid cât consumă, iar rezerva se reface doar dacă rămâne suficientă pentru regenerare. Profesorul stabilește regulile înainte de joc, astfel încât elevii să poată compara cooperarea și competiția. După simulare, discutăm ce reguli au protejat resursa și ce comportamente au dus la epuizare.

În reflecția finală evităm concluzia simplistă că orice utilizare a resurselor este greșită. Întrebarea relevantă este cum putem satisface nevoile prezente fără a distruge capacitatea de regenerare și fără a distribui inechitabil costurile. Legăm discuția de exemple locale, precum apa, spațiile verzi sau gestionarea deșeurilor.

FIȘA 1

Jurnalul unei schimbări

O fișă pentru fiecare inițiativă. Se completează individual sau în echipă.

Inițiativa: _____ Echipa: _____ Data: _____

1 Problema observată

Ce am observat și de ce contează pentru noi?

2 Locul și perioada

Locul: _____ Perioada: _____

3 Datele inițiale

Cifre, observații sau răspunsuri strânse înainte de acțiune

4 Obiectivul realist

Ce schimbare mică și verificabilă putem obține în această perioadă?

5 Acțiunile planificate

Ce facem și în ce ordine?

Jurnalul unei schimbări

6 Resursele necesare

Materiale, spații, timp, bani, sprijin.

7 Responsabilii

Cine	Ce face	Până când

8 Rezultatele observate

Ce arată datele după acțiune, comparate cu cele inițiale?

9 Limitele evaluării

Ce nu putem afirma pe baza datelor noastre? (perioadă scurtă, puține răspunsuri, alți factori)

10 Decizia

☐ Continuăm ☐ Modificăm

Ce păstrăm sau ce schimbăm, și de ce?

ÎNTREBARE DE REFLECȚIE

Ce ne-a surprins cel mai mult în date și ce am schimba dacă am repeta activitatea?

FIȘA 2

Mini-audit pentru o sală de clasă

Observăm cinci zile, la aceeași oră, apoi repetăm după recomandări.

Clasa: _____ Sala: _____ Ora fixă: _____

Ce observăm

Luminile aprinse deși lumina naturală este suficientă, aparatele lăsate inutil în funcțiune și hârtia folosită ineficient.

Ce nu facem

Nu intervenim asupra instalațiilor electrice. Nu notăm nume sau alte date personale: observăm situații, nu persoane.

Observația inițială (o dată pe zi, la aceeași oră)

Ce notăm	Ziua 1	Ziua 2	Ziua 3	Ziua 4	Ziua 5
Data					
Vremea senin, variabil, noros, ploaie					
Lumina naturală este suficientă? da / nu					
Lumini aprinse da / nu					
Aparate lăsate inutil în funcțiune număr, de ex. proiector, calculator					
Hârtie folosită ineficient număr de situații, de ex. foi tipărite într-o singură față și aruncate					
Alte observații de ex. oră scurtă, sală goală					

Atenție la măsurare: aceeași oră, aceeași sală, aceleași criterii pentru toți observatorii. Dacă nu ești sigur, notează „nu știu" în loc să ghicești.

Rezultate și recomandări

1. Frecvența situațiilor observate

Numărăm din tabelul de la pagina 1: în câte dintre cele 5 zile a apărut fiecare situație.

Situația observată	Zile din 5, înainte	Zile din 5, după
Lumini aprinse deși lumina naturală era suficientă		
Aparate lăsate inutil în funcțiune		
Hârtie folosită ineficient		

Coloana „după" se completează abia după repetarea observației (pagina 3).

2. Ce ne spune tabelul

Care situație a apărut cel mai des? Dar cel mai rar?

_____

_____

3. Două recomandări pentru clasă

Alegem acțiuni simple, pe care le putem face singuri, fără a interveni asupra instalațiilor electrice.

1 _____

_____

Cine o aplică: _____

2 _____

_____

Cine o aplică: _____

URMĂTORUL PAS

Aplicăm recomandările, apoi repetăm observația timp de 5 zile, la aceeași oră.

Repetăm observația

Observația după recomandări (aceeași oră, aceeași sală, aceleași criterii)

Ce notăm	Ziua 1	Ziua 2	Ziua 3	Ziua 4	Ziua 5
Data					
Vremea					
Lumina naturală este suficientă? da / nu					
Lumini aprinse da / nu					
Aparate lăsate inutil în funcțiune număr					
Hârtie folosită ineficient număr					
Alte observații					

Apoi completează coloana „după" din tabelul de frecvențe de la pagina 2.

Putem explica diferențele prin comportamentul nostru?

Bifează factorii care ar fi putut influența rezultatele, în afara recomandărilor noastre.

- ☐ Vremea (mai multă sau mai puțină lumină)
- ☐ Sezonul sau ora de răsărit și apus
- ☐ Numărul mic de zile observate
- ☐ Orarul (ore scurte, sala goală)
- ☐ Cine a observat și cum a măsurat
- ☐ Alt factor: _____

Ce putem spune cu siguranță? Ce nu putem spune?

NE AMINTIM

Scopul nu este un număr mare cu orice preț, ci să măsurăm corect și să recunoaștem incertitudinea.

FIȘA 3

Atelierul „Resursa comună”

Simulare inspirată de „The Fishing Game”

ECHIPE	MATERIALE	DURATĂ ORIENTATIVĂ
folosesc aceeași rezervă de jetoane	jetoane, fișa de joc, creioane	45–50 de minute, cu discuția finală

Cum decurge atelierul

1. **Stabilim regulile.** Profesorul le fixează înainte de joc, în tabelul de mai jos.
2. **Jucăm rundele.** La fiecare rundă, echipele decid cât consumă din rezervă.
3. **Verificăm regenerarea.** Rezerva se reface doar dacă rămâne suficient.
4. **Comparăm.** Jucăm o variantă cu competiție și una cu cooperare, apoi discutăm.

Regulile profesorului (se completează înainte de joc)

Rezerva comună la început (jetoane)	_____	sugestie: 40
Număr de echipe	_____	sugestie: 4
Maxim de jetoane pe echipă, într-o rundă	_____	sugestie: 5
Prag de regenerare: rămân cel puțin (jetoane)	_____	sugestie: 12
Refacere, dacă pragul este atins (jetoane)	_____	sugestie: jumătate din cele rămase, fără a depăși rezerva inițială
Număr de runde pe variantă	_____	sugestie: 6

Varianta A: competiție

Echipele decid în secret și nu discută între ele. Profesorul adună deciziile.

Varianta B: cooperare

Echipele pot discuta și stabili o regulă comună între runde.

Fișa de joc

FIȘA 3 · RESURSA COMUNĂ

Echipa: _____ Membri: _____

Cum calculăm: Rămân = Rezerva la început − Consum total. Dacă Rămân atinge pragul de regenerare, rezerva se reface după regula profesorului; altfel, Rezerva la sfârșit = Rămân.

Varianta A: competiție

Runda	Rezerva la început	Consumul echipei noastre	Consum total, toate echipele	Rămân	Se reface? (da / nu)	Rezerva la sfârșit
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Varianta B: cooperare

Runda	Rezerva la început	Consumul echipei noastre	Consum total, toate echipele	Rămân	Se reface? (da / nu)	Rezerva la sfârșit
1						
2						
3						
4						
5						
6						

Regula comună stabilită de echipe (varianta B):

_____

_____

Reflecție finală

După simulare

1. Ce reguli au protejat resursa? Ce comportamente au dus la epuizare?

2. Ce s-a schimbat între varianta cu competiție și cea cu cooperare?

3. Cine a avut de câștigat și cine a suportat costurile? A fost distribuția echitabilă?

NU TRAGEM O CONCLUZIE SIMPLISTĂ

Nu orice utilizare a resurselor este greșită. Întrebarea relevantă este:

Cum satisfacem nevoile prezente fără să distrugem capacitatea de regenerare și fără să distribuim inechitabil costurile?

Exemple din comunitatea noastră

Apa

Cine o folosește?

Ce regulă ar proteja-o?

Cine suportă costurile?

Spațiile verzi

Cine le folosește?

Ce regulă ar proteja-le?

Cine suportă costurile?

Deșeurile

Cine le produce?

Ce regulă ar ajuta?

Cine suportă costurile?

Regula pe care o propunem pentru școala noastră:

VI. CONCLUZIE

Cea mai importantă lecție pe care o formulăm după mobilitate este că sustenabilitatea nu poate fi redusă la o colecție de gesturi individuale. Ea presupune înțelegerea sistemelor în care trăim: clădiri, transport, producție, consum, reguli colective și relații între oameni. Experiențele din Letonia ne-au oferit exemple concrete și metode interactive de învățare, iar formarea profesorilor la Nisa a adăugat teme și instrumente pentru a transforma aceste exemple în proiecte educaționale. Împreună, ele ne invită să privim școala ca pe un spațiu în care putem exersa schimbarea, nu doar vorbi despre ea.

Ne dorim ca acest ghid să fie începutul unei conversații între elevi, profesori, familii și comunitatea locală. Nu toate propunerile vor putea fi aplicate imediat și nu toate vor avea același impact. Dar fiecare proiect realizat cu grijă, evaluat corect și continuat în timp poate contribui la formarea unei culturi a responsabilității. Pentru noi, a învăța verde înseamnă a pune întrebări bune, a colabora și a avea curajul să ne ajustăm comportamentele pe baza a ceea ce descoperim.

SURSE ȘI NOTĂ EDITORIALĂ

- Raport LTD – Mobilități Erasmus+ 2025–2026
- Programul mobilității elevilor la Ogres Valsts ģimnāzija, 10–15 noiembrie 2025
- Mobilitate elevi Letonia noiembrie 2025 – raport
- Environmental Education, Europass Teacher Academy, 20–25 aprilie 2026 – program de curs
- Curs Erasmus+, Environmental Education – raportul profesorilor participanți
- Erasmus+ Learning Agreement – document de formare
- Cerere de acreditare Erasmus+ KA120-SCH a Liceului Teoretic „Decebal” Constanța